

Steigen kommune
- kyst som gir lyst

Handlingsveileder **Bekymringsfullt fravær i Steigenskolen**

Råd om bekymringsfullt fravær

- Snakk med eleven med en gang
- Kartlegg årsakene til fraværet
- Ha en tett dialog med foreldrene
- Prioriter relasjonen mellom lærer og elev
- Sørg for at eleven opplever tilstrekkelig faglig mestring
- Jobb for å styrke elevens relasjoner til medelever
- Samarbeid med PPT og andre i laget rundt barnet

Flere råd og mer forskning finner du på udl.no

Innhold

Innledning	2
Forebyggende arbeid	2
Faktorer som fremmer et trygt og godt læringsmiljø:	3
Elevmedvirkning.....	3
Samarbeid mellom hjem og skole	3
Fravær rutiner	4
Fravær oppfølging.....	4
Tiltaksstrapp for oppfølging av skolefravær	5
Årsaker til skolefravær -beskyttende faktorer og risikofaktorer	6

Innledning

Skolen skal utvikle et inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling.

Systematisk arbeid er avgjørende for å skape et trygt og godt skolemiljø. Målet er å hindre utvikling av bekymringsfullt skolefravær. Forebyggende arbeid bidrar til økt nærvær og mindre omfattende oppfølging. De fleste elevene i Steigens skolen finner seg godt til rette og trives. Samtidig er det elever som tilbringer mindre tid på skolen enn forventet.

Når elever ikke møter på skolen, kan både skolen og foresatte oppleve å komme til kort. Det er en lovfestet plikt for alle skoler å følge opp elever som har fravær fra opplæringen, jf. Opplæringslovas § 10-6 (fra 01.08.2024). Formålet med lovfestingen er å oppnå mer nærvær i skolen, og forebygge at elever utvikler bekymringsfullt fravær. Plikten gjelder fra første dag. Bekymringsfullt skolefravær er komplekst og dersom det avgrenses til å se på fravær i prosent, kan andre faktorer som spiller inn på fraværet oversees.

Formålet med denne veilederen er å etablere klare rutiner og tydelige retningslinjer, slik at skolen og den enkelte lærer trygges i det skolen er forpliktet til å gjøre.

Årsakene til at en elev uteblir fra skolen er sammensatt. Det kreves stor grad av tilpasning i hver enkelt sak, og samme strategi kan ikke brukes i alle skolefraværssaker.

Udir har egne ressursider i forhold til oppfølging av læring og trivsel, forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær; [Fravær i skolen | udir.no](https://www.udir.no/ressurser/for-foreldre/for-foreldre-og-foreldre-og-foreldre)

Forebyggende arbeid

Fravær fra skolen kan få faglige og sosiale konsekvenser for elevene. Bekymringsfullt fravær kan blant annet skyldes risikofaktorer knyttet til skolemiljøet, og da er skolens arbeid med et trygt og godt skolemiljø som fremmer mestring, inkludering og tilhørighet sentralt. Her viser vi til plan for trygt og godt skolemiljø for Steigens skolen.

For den enkelte elev er det de relasjonelle båndene til medelever, de voksne på skolen og foresatte som ligger til grunn for hvordan skolehverdagen oppleves. En måte å fange opp hvordan en elev opplever skolemiljøet på, er å ha jevnlig elevsamtaler. Dersom du som voksen er bekymret for en elev, kan du for eksempel gjøre avtale om å snakke sammen hver uke. Da er det ikke noe eleven selv trenger å be om, men kan heller si nei om det ikke er behov hver gang. Hvem som er den viktigste støttespilleren for en elev, er relasjons- og situasjonsavhengig. Det kan være lærer, rådgiver, helsesykepleier, miljøterapeut, psykolog eller andre. Enkeltpersoner kan spille en stor rolle i elevens liv, og de kan være en viktig ressurs i arbeidet med det bekymringsfulle skolefraværet.

Faktorer som fremmer et trygt og godt læringsmiljø:

- positiv relasjon med lærer
- faglig og sosial støtte
- trygt og godt skolemiljø
- elevmedvirkning

Det er først når disse faktorene er etablert i profesjonsfelleskapet at skolene kan klare å forebygge og jobbe kontinuerlig med nærværet. Det er derfor viktig at skolens ledelse legger til rette for å øke lærernes handlingskompetanse, og ikke minst setter av tid til å jobbe med disse faktorene (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Elevmedvirkning

Det er avgjørende at eleven involveres i arbeidet helt fra starten. Elevene har rett til å medvirke i alt som gjelder dem selv etter loven. Elevene skal bli hørt og meningene deres skal legges vekt på etter alder og modning. Skolen må lytte til hva eleven uttrykker er vanskelig, og hva eleven trenger for å være på skolen. Det er viktig at problemet ikke plasseres hos eleven eller hjemmet.

Samarbeid mellom hjem og skole

En god og tillitsfull dialog mellom hjem og skole er et gjensidig ansvar. Det er de ansatte i skolen som har det overordnede ansvaret for å ta initiativet og legge til rette for samarbeid. Skolen må ha som utgangspunkt at alle foreldre er en ressurs som har nyttig informasjon om eleven og elevens liv, og jobbe systematisk for et godt samarbeid med hjemmet (Utdanningsdirektoratet, 2024). Eleven og foresatte skal involveres i hele prosessen, og arbeidet skal preges av samarbeid. Skolen og hjemmet skal ikke veilede hverandre, de skal samarbeide som likeverdige parter med mål om å løse saken. Elev og foresatte skal møtes med åpenhet og forståelse. Dette er selve nøkkelen til samarbeidet videre. Eventuelle tidligere samarbeidsutfordringer må legges vekk, og skolen skal ta første positive skritt til samarbeid.

Fravær rutiner

1. Alt elevfravær skal registreres i skolens fagsystem av kontaktlærer og faglærer. Det gjelder både dokumentert og udokumentert fravær.
2. Foresatte skal melde fravær i skolens digitale fagsystem. Det gjelder alle typer fravær (timefravær, dagsfravær og søknad om permisjoner). Kontaktlærer registrerer udokumentert fravær om melding fra foresatte mangler.
3. Foresatte melder fra så tidlig som mulig om utfordringer med å få eleven på skolen.

Fravær over 10% skal meldes inn av teamleder til rektor på følgende tidspunkt. Det skal skrives merknad om årsaker til fraværet, tiltak, status og avtaler om videre oppfølging.

Tidspunkt	10% fravær av 190 skoledager
Fram til høstferien	Ca. 4 dager
Fram til juleferien	Ca. 8 dager
Fram til vinterferien	Ca. 14 dager
1.mai	Ca. 16 dager
Oversikt over bekymringsfullt skolefravær meldes av rektor til kommunalsjef for kultur og oppvekst ved terminslutt høst og vår.	

Tabell 1: Registrering av samlet fravær

Fraværsoppfølging

Når en elev oppfyller en eller flere av fraværskriteriene i tabell 2 nedenfor, tar kontaktlærer kontakt med hjemmet og trinnene i tiltakstrappa følges.

Dersom en elev oppfyller en eller flere av fraværskriteriene under, iverksettes trinn 1 i tiltakstrappa	
Udokumentert fravær (første time/dag)	
Kommer for sent 3 ganger i løpet av en måned	
Vært borte 3 dager på rad	
Fravær i enkeltfag 3 ganger i løpet av en måned	
Er borte samme ukedag 3 ganger i løpet av en måned	
Deltar ikke på annerledesdager (for eksempel turdager) Lærer ser et mønster	
Møter opp på skolen, men forlater undervisningssituasjonen.	
Oppholder seg andre steder enn resten av klassen. (I gangen, på toalettet, i allrom o.l)	
Høyt dokumentert fravær (>10%)	

Tabell 2: Fraværsoppfølging

Tiltakstrapp for oppfølging av skolefravær

Tiltakstrappa gir støtte til hvordan arbeidet med fraværsoppfølging for elever i Steigens skolen skal foregå, hvilke tiltak som skal settes inn og hvordan rollefordelingen skal være. Tiltakstrappa skal følges i alle saker med fravær, og skal kun avsluttes dersom eleven er tilbake på skolen.

Trinn 1: Kontakt

Ett eller flere kryss i tabell 2 Fraværsoppfølging

- Kontaktlærer gjennomfører en samtale med elev og foresatte. Hensikten med samtalen er å avdekke om det er grunn til å bekymre seg over fraværet. Minn dem på at skolen satser på tidlig innsats ved fravær. Det er derfor du tar kontakt.

➤ Dersom samtalen gir grunn til bekymring, går saken videre til trinn 2.

Trinn 2: Identifisering

- Dersom samtalen avdekker bekymring rundt fraværet, skal kontaktlærer innkalle til et møte med elev og foresatte.
 - Tiltaksplan med prioriterte tiltak utarbeides sammen med elev og foresatte. Tiltaksplanen tar utgangspunkt i årsakene/oppretholdende faktorer til fraværet.
 - Tiltaksplanen lastes opp i digital elevmappe
- Skolen skal vurdere om dette er en skolemiljøsak (Opplæringsloven, § 12-4). Rektor varsles.
- Tiltaksplanen evalueres etter 2-4 uker sammen med elev og foresatte. Nytt møtetidspunkt avtales på slutten av hvert evalueringsmøte. Tiltak som fungerer videreføres, tiltak som ikke fungerer avsluttes.

➤ Dersom tiltaksplanen ikke bidrar til skolenærvær, går saken videre til trinn 3.

➤ Dersom tiltaksplanen bidrar til skolenærvær, opprettholdes tiltakene. Dokumentasjon legges i elevmappen.

Trinn 3: Ytterligere kartlegging, tiltak og evaluering

- Rektor sammen med kontaktlærer har hovedansvaret for saken, og saken tas opp i skolens tidlig-innsats team med PPT og skolehelsetjenesten. Målet er å komme fram til en felles forståelse av fraværet, kartlegge og vurdere opprettholdende faktorer (se tabell 4) og prioritere tiltak.
- Foresatte skal samtykke til at saken tas opp.

- Henvisning til PPT for rådgivning og eventuell utredning knyttet til skolefravær vurderes (eget henvisningsskjema).
 - Rektor og kontaktlærer kaller inn til samarbeidsmøte med foresatte og eleven. Her gjennomgås tiltaksplan.
- Dersom eleven ikke ønsker å delta i møtet, skal uansett elevens mening representeres (jf. Opplæringsloven, § 10-2).
- Saken skal følges opp av rektor og kontaktlærer etter 4 uker.

Dersom tiltak ikke har hatt ønsket effekt, skal saken tas opp igjen i tidlig innsats team.

- Dersom disse ytterligere tiltakene ikke bidrar til skolenærvær innen 4-6 uker, går saken videre til trinn 4.

Trinn 4: Behov for flerfaglig samarbeid

- Skolen, i samarbeid med foresatte, rådfører seg med skolehelsetjenesten og PPT om andre relevante instanser er aktuelle for flerfaglig samarbeid med mål om å løse saken.
 - Henvisning til PPT for rådgivning og eventuell utredning knyttet til skolefravær.
 - Behov for henvisning til BUP for ytterlig bistand knyttet til skolefravær vurderes.
 - Dersom fraværet vedvarer, gjennomføres faste samarbeidsmøter en gang per mnd.
- Det skrives referat med tiltak, ansvarsfordeling og evalueringstidspunkt.
- Møtedeltakelse og varighet vurderes ut fra behov fram til saken er løst.

Tabell 3: Tiltaksstrapp for oppfølging av fravær

Årsaker til skolefravær -beskyttende faktorer og risikofaktorer

Bekymringsfullt skolefravær har ofte flere og sammensatte årsaker. Mulige årsaksforklaringer kan være knyttet til forhold ved skolen, eleven, familien og samfunnet, eller en kombinasjon av disse. Det må gjennomføres en grundig kartlegging av faktorer i skolemiljøet, i hjemmet og hos eleven selv som kan bidra til økt risiko for fravær, opprettholde fravær eller beskytte mot fravær.

Det er sjelden én enkelt faktor som er årsaken til at elever synes det er vanskelig å være på skolen, og det kan være utfordrende å identifisere konkrete årsaker til fraværet. Fraværet kan ha utviklet seg over tid, og det som en gang utløste fraværet er nødvendigvis ikke relevant lenger. Det å kartlegge hva som opprettholder skolefraværet her og nå, vil derfor være sentralt, uavhengig av årsak. I tabell 4 nedenfor skisseres det beskyttelses- og risikofaktorer som kan være en støtte i arbeidet med å kartlegge årsaker og/eller opprettholdende faktorer til fraværet.

Beskyttende faktorer	Risikofaktorer
Skole	
-etablerte rutiner og handlingsveileder for intervensjon ved høyt skolefravær -tydelig klasseledelse -inkluderende fellesskap - tydelige strukturer og regler -opplevelse av å bli møtt med respekt på skolen - trygge relasjoner (lærer-elev, elev-elev) - tilrettelegging for faglig mestring - informasjonsflyt ved overganger	-mobbing -mangelfulle rutiner - registrering og oppfølging av fravær - holdninger til skolefravær -lite kontinuitet i opplæringen med høyt lærerfravær/manglende stabilitet i personalet -utrygt klasse- og læringsmiljø -utrygge relasjoner (lærer-elev, elev-elev) -mangel på differensiering og tilpasset opplæring -manglende kompetanse om barn/unges psykisk helse
Familie	
-godt samarbeid hjem-skole -familiens sosiale nettverk -trygge hjemmeforhold	-fysiske og psykiske lidelser i nær familie - barn som pårørende -samspillsvanser i familien -endrede familiestrukturer - mangelfull grensesetting -foresatte med egne negative skoleerfaringer -foreldre utenfor arbeidslivet -fysisk/psykisk vold, seksuelle overgrep -foresatte misbruker rusmidler -omsorgssvikt
Individ	
- positivt selvbilde -trygge sosiale relasjoner på skolen -faglig mestring av skolearbeid -opplevelse av tilhørighet i fellesskap -vennskap og sosial kompetanse	-psykisk sårbarhet -somatisk helse - mangel på søvn, forstyrret døgnrytme - lære vansker -nevro utviklingsforstyrrelser -samspillsvanser
Samfunn	
-fellesskapets betydning -varierte fritidstilbud -positivt foreldreengasjement (inkludering, skole, fritid) -beredskap mot økt usikkerhet i verden	-økt skjermbruk -sosiale medier -nedgang i foreldreengasjement (PISA, 2021) - prestasjonskultur i kunnskapssamfunnet -individualisert samfunn -skolesystemet - «diagnosesamfunnet» -kollektivt fenomen -andelen fattige i Norge har økt -økt usikkerhet i verden (krig, klimaforandringer, polarisering)

Tabell 4: Beskyttende faktorer og risikofaktorer som virker inn på skolefravær (inspirert av Bergene m.fl., 2023; Videt & Waldahl, 2023)